

12 september 2016

Maria Brix

Ontvangst delegatie Kfar-Saba in de Hollandsche Schouwburg

Lieve mensen hier in de Hollandsche Schouwburg. Ik zit hier met lood in mijn schoenen, niet

omdat ik moeite heb om tegen mensen te praten, ik heb ook jaren toneel gespeeld in zalen en schouwburgen en de mensen verlieten de zaal met een lach op hun gezicht.

Nu sta ik echter in een schouwburg, waar vroeger voor de oorlog ook de lach klonk maar ...

Laat ik U eerst wat over de geschiedenis van de Hollandse Schouwburg vertellen. De schouwburg staat op de plek waar vroeger de woning was van de directeur van Artis. Na zijn dood is het terrein aan Louis Bouwmeester aangeboden om er een theater van te maken.

Na diverse wijzigingen in de bouwplannen werd het uiteindelijk in 1892 in gebruik genomen als Artis Schouwburg. In 1895 werd het gebouw verkocht. Drie jaar later werd de Nederlandsche Toneelvereniging huurder van het pand, dat inmiddels was omgedoopt in de Hollandsche Schouwburg.

In 1941 werd de naam van het theater op last van de bezetter gewijzigd in 'Joodsche Schouwburg' en mochten er alleen nog Joodse musici en artiesten optreden voor uitsluitend een Joods publiek. Vanaf augustus 1942 tot ver in 1943 werd de schouwburg, gelegen in het hart van de oude Amsterdamse Jodenbuurt, door de Duitsers gebruikt als verzamel-, c.q. deportatieplaats van waaruit Joden op transport werden gesteld naar Westerbork en vandaar naar Duitse concentratiekampen. Weinigen overleefden: 104.000 Nederlandse Joden werden vermoord in de vernietigingskampen van de Duitse bezetter.

Vandaar het lood in mijn schoenen, want hier in deze schouwburg waren in 1943 ook mijn ouders en zusje, voordat zij op transport gingen naar Westerbork.

Ik sta hier als Maria Brix, maar ik ben in januari 1943 geboren als Sara Dresden, dochter van Samuel Dresden en Racheltje Dresden-Levit.

Mijn lieve moeder heeft, en dat is toch een daad van grote liefde, mij, toen ik een paar weken oud was, naar de burens gebracht, in de hoop dat die mensen mij zouden redden. Mijn ouders werden echter opgepakt en weggevoerd naar deze schouwburg. Mijn vader die voor de oorlog getrouwd was met een Christenvrouw hoefde niet mee. Hij was zoals ze dat noemden gespert.

Maar hij hield zoveel van mijn moeder, zijn vrouw, dat toen hij hoorde dat de mensen uit zijn straat werden opgehaald, hij vrijwillig met haar mee is gegaan. Ook een kwestie van liefde.

De buren, waar mijn moeder het volste vertrouwen in had, durfden mij echter niet te houden en brachten mij naar de crèche hier tegenover, hier verbleven de kinderen die bij hun ouders in de schouwburg werden gebracht (meestal 's avonds) en dan tezamen weggevoerd werden. Bij mij liep dat anders. Mijn ouders waren al weg en ik was als baby in de crèche en verbleef daar tot ook ik op wonderbaarlijke manier gered werd. De crèche was een plek waar Henriette Pimentel de Joodse kinderen overdag opving. Een plek waar de kinderen de oorlog even konden vergeten. Samen met Walter Susskind en Felix Halverstad vermoedden ze wel dat de Joden iets vreselijks te wachten stond.

In 1943 werd contact gelegd met Joop Woortman, een niet-Joodse verzetsman en er werd een ontsnappingsroute ontwikkeld voor kinderen uit de crèche. Er werden eerst voornamelijk baby's gesmokkeld in tassen of andere draagbare dingen en zij werden op het Centraal Station overgedragen aan verzetsmensen. Later werden er verscheidene andere smokkelmethoden toegepast. De grotere kinderen ontsnapten via aangrenzende panden en tuinen of 'verdwenen' tijdens wandelingen.

Hoe ik verdwenen ben uit de crèche is niet bekend. Wel is bekend dat ik via de groep Kees Chardon in Delft terecht ben gekomen. Kees, een jonge advocaat, heeft helaas de oorlog ook niet overleefd. Hij is door ondervoeding in een concentratiekamp overleden. Ook gaat er een verhaal dat ik ergens in de Wieringermeer ondergedoken zou zijn geweest. Daar zijn echter geen bewijzen van. Vast staat dat in juni 1943 mijn ouders en zusje in Sobibor zijn vermoord en ik ondergebracht ben bij het kinderloze echtpaar Wim en Jo Venselaar.

Na de oorlog was er via de radio een uitzending waarin bekend werd gemaakt waar de geredde Joodse kinderen waren. Ik werd gezocht door Mozes Levit, broer van mijn moeder en vader van Judi Klok-Levit, bij u bekend en hier aanwezig. Van mijn vaders kant werd ik gezocht door zijn zuster Engeltje Sluyters-Dresden en door zijn 2 minderjarige dochters uit zijn eerste gemengde huwelijk.

Door omstandigheden kon niemand van mijn familie mij in huis nemen, mijn oom niet omdat hij na de oorlog ook moeite had om zijn gezin met drie kinderen draaiende te houden. Mijn tante Engeltje niet, omdat zij door de oorlog zo'n knauw had gekregen, dat zij zelf amper wist wat er om haar heen gebeurde. Mijn 2 halfzusjes Greet en Annie waren nog te jong en zo kwam het dat ik tot mijn 20^e jaar heb gewoond bij de familie Venselaar in Delft.

Wim Venselaar was mijn voogd en oom Mozes toeziend voogd en ook hield het Joods Maatschappelijk Werk een oogje in het zeil evenals Pleegzorg. Ikzelf vond dat heel eng en wilde het liefste meisje van de wereld zijn, bang om iets verkeerd te doen en dat ik dan weggehaald kon worden, was mijn grootste angst.

Toen ik 20 was geworden lonkte Amsterdam en ben ik daar op kamers gaan wonen en werken. Daar leerde ik mijn man Fred kennen, wij zijn nu 52 jaar getrouwd, hebben 2 kinderen en 5 kleinkinderen.

Er zijn verhalen die eindigen met: ".. en ze leefden nog lang en gelukkig."
Dat kunnen 6.000.000 Joodse mensen niet meer zeggen.
Maar ik leef nog gelukkig!